

3 in od štrtega naprej 4 ure na teden, potem da se v drugem razredu na dvorazrednih, tretjega razreda v prvem oddelku na trirazrednih in v tretjem razredu štirirazrednih šol, vadi računstvo slovenski in nemški, v drugem oddelku tretjega razreda pa in v štrtem razredu računstvo in zemljepisje le edino v nemščini.

Žal nam je jako, da gospod okrajni glavav, ki se kaže sicer jako vljudnega in dobrohotnega človeka, v svoji pisavi z nami samo kot ptujec govori. On bi vendar moral vedeti, ali ko ne bi vedel, more se iz popisnih aktov, katere pri rokah ima, podučiti, da v tem okraju le Slovenci pribivajo, toraj terja uljudnost, pravica in služba sama, da se s Slovenci v tistem jeziku dopisuje, katerega oni zastopijo! Ali se reče Slovincem pravičen biti, ako jim kdo njihovo najdražje blago, to je njih materin jezik krati! Ali so Slovenci res sami sužnji, da bi morali kot neka neumna žival edino na komando v ptujem jeziku ubogati? Take gosposke med nami niso naše, to so samo ptuji oblastniki!

Kar se pa zgoraj omenjenega ukaza tiče, to se nam zdi nekako čudno, da se krajni šolski sveti spet vprašajo v tistej zadevi, o kateri so že lanskega leta svoje v resnem pretresovanju dozorelo mnenje izrazili. Oni so že lani povedali, da bi se slovenskim otrokom velika krivica godila, če bi se jim za poduk maternega jezika, v katerem so edino zmožni, da po najkrajši poti, kakor vsak drugi narod, za ljudstvo v obče potrebno znanje in omiko si pridobijo, s podučevanjem ptujega jezika čas kratil. Jezik sam po sebi še ne daje človeku nobenega stvarnega znanja to si še le moramo s pomočjo jezika pridobiti.

Ako hoče človek zrelo misliti, pri delu spreten biti in potem si lahko kruh služiti, potrebno je, da si v ljudski šoli, če se že dalje ne šolamo, in pozneje po dobrih berilih potrebno znanje prisvoji. Za to pa nam ni treba ptujega jezika, po katerem se nam v ljudski šoli samo čas jemlje, ampak za to nam zadostuje naš materni slovenski jezik. Skušnje nas učijo, da nam tudi Nemci naše postopače in dangube, naj še tak dobro nemški vedó, ako se niso nič družega naučili, radi nazaj pošiljajo, tudi naših deklet, če so se ravno že nemške kulture navzela in „frajle“ postala, če so enkrat lepoto pa tudi čednost zgubila, ne trpijo več med seboj; po tem takem nam tudi nemški jezik sam po sebi nič ne pomaga.

Ta ukaz pa tudi ni v postavi utemeljen. Vsled § 6 postave od 14. majnika 1869 odloči med mejami obstoječih postav, potem ko je zaslišal tiste, ki dotično šolo vzdržavajo, deželni šolski svet. Poslednji pa še o tem, kar se tiče podučevanja drugega deželnega jezika v ljudskih šolah ljutomerskega okraja ni nič odločil,

kako pride tedaj gospod c. kr. okrajni glavav do tega, da v svoji oblasti zaukazuje krajnim šolskim svetom, naj zdaj sami o tem sporočajo, koliko ur na teden hočejo, da se nemščina podučuje, ker še ni odločeno, ali se ima na eni ali drugi šoli nemščina prav za prav učiti ali ne?

Proti temu ukazu bi morali krajni šolski sveti pritožbe na deželni šolski svet in ko bi tu nič ne opravili, na vrhovno upravno sodišče vložiti. Da se pa terja od šolskih vodstev, da morajo o tem svoje mnenje primerno predložiti, to je nekaj popolnoma novega, in mi zastopimo, kaj se s tem namerava doseči. Šolski vodje so tako sami po sebi udje krajnih šolskih svetov, tu je toraj mesto, kjer imajo svoje mnenje izraževati in nasvete polagati, druge poti postava ne pozna. Pri vsem tem smo pa prepričani, da bodo šolski vodje in pa krajni šolski sveti toliko samostojni in pravični, da bodo samo to nasvetovali, kar bo za prid in dobro slovenske mladine. — Konečno pa še moremo eno željo in prošnjo pristaviti, naj imajo krajni šolski sveti in pa županstva toliko spoštovanja do samega sebe, da dopisujejo oblastvom samo v tistem jeziku, katerega zastopijo in pisati vedó, kajti grdo je kaj povedati ali pa pisati, čemur se mora drugi smejati.

To so zdrave misli in dobro, če se ravna vsak šolski svet po njih, ako dobi enak ukaz, kakor je ta, ki kroži po Ljutomerskem okraju. Da sedé v krajnih šolskih svetih slov. možje, znamo in za to upamo, da bode tudi njih odgovor možki na taka vprašanja.

## Gospodarske stvari.

### Lasnice ali trihine.

Nekaj let sem se piše in razgovarja mnogo, kako da je nevarno svinjsko meso za človeško zdravje, to še posebej, ako se nahajajo v njem lasnice ali trihine. Prejšnje čase zmenil se je malokdo za trihine: odkar pa se je izprevidela škodljivost te nezdatne živalice pečajo se z njim že najimnitnejši učenjaki.

Trihine ženskega spola so v popolno razvitem stanju 3.3 milimetre dolge, podobne so skoro čaki f, moški zarod je pa za dobro polovicno manjši. Dokler tiče trihine še s skorijasto lupino ovite v človeškem, svinjskem itd. mesu, so še mnogo manjše. Kdo bi tedaj mislil, da od teh neizmerno majhnih živalic more ne samo zboleti toliko ljudi, ampak da jih tudi mnogo vsled te bolezni umerje?

Take majhne živalice seveda v obče ne bi mogle zdravju škodovati, škodujejo pa vendar le in sicer zato, ker se hitro in silno pomnožujejo. Ako se prikrade samo ena trihina ženskega spola v človeški želodec ali v čreva, izleže ta edina do 1500 mladih, toliko se jih je namreč

našo pri strokovnjaškem preiskovanju v enem gramu mesa. Dokazano je po izkušnjah, da pride na 12 trihin ženskega, samo ena moškega spola. Ko bi torej pojedel človek  $\frac{1}{2}$  kila svinjskega mesa, v katerem so trihine, in ko bi se od použitih izlegla v želodcu samo ena desetinka, imel bi ta človek v svojem telesu uže 100 milijonov trihin. Kaj pa številka 100 milijonov pomenja, vidimo najbolje po tem, da je za 1 kilo čistega deteljinega semena potrebno 1,556.000 zrn.

Pravijo, da se je pritepla trihinska bolezen v naše kraje iz Kitajske: tam je med prebivalstvom zelo razširjena. V Evropi zasledile so se prvič trihine v človeškem telesu leta 1833 malo časa pozneje, ko so Angleži in Saksonci dobili prve svinje iz Kitajske. Skoro trideset let trudili so se učenjaki brezuspešno, da bi razbistrili tajnost gledé načina življenja in razploditve te škodljive živalice. Še le leta 1860 posrečilo se je po raznovrstnih poskusih učenjaku Virchovu, da je to tajnost odkril, podajaje kosčke mesa iz trihinoznega človeškega trupla psom in drugim živalim.

Te živali poubijal je Virchov polagama, ter točno zasledoval razvijanje trihin v njihovem telesu, ob enem se pa tudi prepričal na nekem mrtvцу, ki je od uživanja trihinoznega svinjskega mesa umrl, da se skorijasta lupina trihin, s katero so ovite, ko se zarijejo v meso, ako ostane 24 ur v želodcu ali v črevesih, raztopi s pomočjo želodčnih tekočin. Koj po raztopljenju skorijastih lupin začnejo se trihine gibati in rastejo tako hitro, da so v dveh, treh dnevih uže 1.3—4 milimetrov dolge, ter postanejo tudi v tem času plodne.

Črevesne trihine ženskega spola živé poprečno pet do šest tednov, nekatere doživé pa tudi dvanajst tednov. V tem sicer kratkem času izleže vsaka po večkrat 60—80 živečih mladih, toraj skupaj 1500—1800 komadov. Izležene mlade so tako majhne, da bi se jih moglo v notranji prostor, ne večji, kakor je črka o, spraviti do dve tisoči. Ta neštevilna golazen začne koj po porodu mrgoleti po črevesih, pririje na raznih straneh skozi čreveno kožo, ter se zasede v meso. Vse to traja 9—10 dni. V mesu potem živalice mirno obtičé in za 16 dni opazimo, da so uže zavite v skorijasto lupino. Izkušnje nas učé, da v tej skorijasti lupini trihina živi blizo 12 let. Od trihin okuženo meso je torej škodljivo skozi dvanajst let in ko bi se v tem času rabilo za hrano, bodi si ljudem ali živalim, zaplodile bi se trihine iz nova tako, kakor smo zgoraj razložili. Tudi v trohnečem mesu ostane trihina živa do 100 dni.

(Konec prih.)

**Sejmovi.** Dne 10. julija v Oplotnici. Dne 11. julija v Lembergu. Dne 12. julija v Platinji, v Rogatecu in Soštanju. Dne 13. julija v

Ločah. Dne 15. julija pri sv. Rozaliji in na Zdolah.

## Dopisi.

**Iz Cirkovec.** (Strela.) Uni terek o polu desetih jelo je močno deževati in kmetje, ki so že bili na travnikih, morali so delo popustiti ter se domov podati. Tudi Matevž Pleteršek, kmet iz Mihovec in njegova pasterka Andrej in Micika, potem hlapec, so bili na travniku blizu Medvece. Ker je dež delo ustavil, vsedli so se tudi ti na voz, da se domov peljajo. Groma ni bilo močno slišati. Niso se deset minut peljali, ko na enkrat zablisne, konja popadata, voz obstoji in ti trije možki sedijo na vozu, v tem hipu pa skoči Micika z voza ter leti vsa preplašena in prestrašena v bližnjo ves Medvece. Kmet, ki je dekle videl in slišal ječati, prašal je, kaj je, a ona mu ne more drugega povedati, kakor: „Udarilo je“ in komaj je zvedel, kje. V tem trenutku pa je prišla velika množica ljudi ter hité na mesto nesreče, a kakšen prizor: Sedeli so ti trije mirno z nagnjenimi glavami na vozu in mislilo se je, da so samo ometeni, a nesreča je več tirjala: kmet in hlapec sta še dihala, a v Andreju ni bilo več življenja, bil je mrtev v trenutku, kajti strela ga je nad zatilnikom zadela, kjer mu je veliko luknjo v glavo napravila, potem bržčas skoz usta vun, okolo vratu ter mu vso obleko, potem na desni strani veliki komad srajce odnesla, in se prek leve roke na desni strani sedečega očeta čez trebuh na desno stegno prepeljala, kajti ti deli so težko ranjeni; hlapec sedel je pa za Andrejem in tudi njega je močno zadelo. Roki in prsa so obžgana, na nogah mu je obutalo raztrgalo ter vsega ohabilo. Dekletu ste samo nogi očrnjeni, a drugega se ji ni zgodilo. Čudno je to, da sta konja oba na desno stran pokapala in dolgo nista mogla ustati, posebno eden konj, ki je pa tudi vsled tega ves klavern. Kar se ranjenih tiče, ta sta še boleha vendar hlapec je v strašnih mukah in ne bode ga nihče razun smrtne kose rešil. Na vprašanje mi je kmet odgovoril, da ne vé nič, da bi ga bilo zbolelo, temveč občutil je neki zaspanec, ki ga je tudi prevzel, tako, da mu je zavest jenjala in kar se je ž njim pozneje godilo, to mu je vse sama sanja.

**Iz okolice Šoštanj.** (Pobirki.) Kolike važnosti je občinski zastop, to pokazale so tukajšnje občinske volitve dne 6. m. m. Nemčurska svojat, ki zmeraj preži na slovenska tla, je tudi tukaj poskusila svojo srečo, na čelo stopil ji je v tukajšnji občini graščinski posestnik, ponemčeni Italjan g. Jožef Negri. Žal, da se je tudi tukaj našlo nekaj takošnjih judežev, ki so ji podali roko ter obljubili svojo pomoč. Že celo pol leta poprej so delali načrt, kako